

10 jaar lang een armoedig beleid. 10 Armoedebarmeters leggen de vinger op de wonde

Michel Debruyne, Coördinator Decenniumdoelen (www.decenniumdoelen.be)

Samenvatting

Sinds 2006 volgt Decenniumdoelen2017 (d.i. het platform van armoedeorganisaties, middenveld, mutualiteiten en vakbonden dat als doel heeft de armoede in Vlaanderen te halveren), het Vlaamse en federale beleid op de voet op. Op 6 domeinen (m.n. gezondheid, inkomen, werk, onderwijs, wonen en samenleven) werden concrete doelen ontwikkeld. Met deze doelen duwen we hen in de richting van een structureel armoedebestrijdingsbeleid.

De doelen worden gemonitord door de Armoedebarmeters. De 10 Armoedebarmeters tonen aan dat een multidisciplinaire aanpak van armoede nodig is, waarin naast gezondheid ook werk wordt gemaakt van onderwijs, arbeid, inkomen en wonen. De Armoedebarmeters stellen onder meer vast dat gezondheidsongelijkheden een groot probleem blijven in België en Vlaanderen.

Pas als er een consistent armoedebelid wordt gevoerd, kan dit ook effect teweeg brengen op gebied van gezondheid. Want allemaal goed en wel om bijvoorbeeld te investeren in een hogere terugbetaling van gezondheidszorg voor personen met het statuut van verhoogde tegemoetkoming, maar wat haalt dit uit als men woont in een ongezonde woning in een achtergestelde buurt, als men gevaarlijk en ongezond werk verricht, aan een inkomen dat onvoldoende is om rond te komen en wanneer het onderwijssysteem elke ongelijkheid enkel vergroot? Het wordt tijd dat er echt werk wordt gemaakt van een doordachte aanpak van ongelijkheden in onze samenleving. Pas dan is er een kans dat in de toekomst de gezondheidsongelijkheden drastisch afnemen.

Met Decenniumdoelen bekijken we de verschillende levensdomeinen en brengen we die samen in een verhaal. De 10e Armoedebarmeter evalueert 10 jaar armoedebelid op al deze domeinen. Worden de doelstellingen gehaald? Zijn er belangrijke stappen vooruit te melden of gaan we er op achteruit? De conclusie is glashelder: op geen enkele doelstelling zien we een fundamentele verbetering. Meer nog, op 3 doelstellingen (gezondheid, onderwijs en samenleven) gaan we er op achteruit, zelfs fors achteruit. De belangrijkste conclusies zijn:

- 10 jaar gezondheidsbeleid levert niet het gewenste resultaat op: meer mensen dan ooit voelen zich ongezonder en meer mensen dan ooit moeten om financiële redenen gezondheidszorg uitstellen.*
- Het aantal mensen dat werkt en toch arm is vermindert niet en blijft schommelen rond 90.000 mensen.*
- Laaggeschoolden en mensen met een migratieachtergrond hebben het extra moeilijk op de arbeidsmarkt. Zij zijn ook meer gevoelig voor armoede, zijn meer ziek of voelen zich meer ongezond dan veel andere groepen.*
- Hoewel het aantal sociale woningen gestadig aangroeit, zijn we nog ver verwijderd van het Decenniumdoel. Ook het Vlaamse doel is nog ver weg.*
- Het Decenniumdoel, een halvering van de armoede, wordt niet gehaald. 10 jaar armoedebestrijdingsbeleid heeft dus een muis gebaard. Na 10 jaar blijven er ongeveer evenveel mensen leven in armoede.*
- 10 jaar armoedebestrijdingsbeleid betekent dus niet minder armen, integendeel. Armoede blijft ondanks alle intenties constant hoog. De kinderarmoede-indicator toont bovendien aan dat armoede, ondanks de stijgende welvaart, geen topprioriteit is.*

Sleutelwoorden: 10 Armoedebarmeters, ongezondheidskloof, financiële armoede, werkarmoede, onderwijsongelijkheid, huurlast, uitsluiting, aantal armen, kleur van armoede

1. 10 Armoedebarmeters

In 2006 kwamen verschillende armoede- en middenveldorganisaties samen met als doel een structureel armoedebeleid af te dwingen. Concrete doelen werden voorgelegd:

- een halvering van de gezondheidsongelijkheid tussen rijk en arm;
- een halvering van het aantal gezinnen waar niemand werkt;
- voor elk gezin, ongeacht de samenstelling, minstens een inkomen dat de Europese armoederisicodrempel bereikt;
- een toename van het aantal goede en betaalbare huurwoningen met 150.000 eenheden, waarvan minstens de helft sociale woningen zijn;
- een daling tot 3% van de laaggeletterdheid en laaggecijferdheid bij jongeren, in alle onderwijsvormen en voor alle jongerengroepen;
- een verbreding van de netwerken van mensen in armoede.

Op basis van deze 6 doelen werd vanaf 2007 een jaarlijkse Armoedebarmeter ontwikkeld. Daartoe werden deze 6 doelen vertaald in meetbare indicatoren die het mogelijk maken de evolutie van de armoede in kaart te brengen en een duidelijk beeld te scheppen van de gevolgen van het beleid. Decenniumdoelen wilde immers vanaf de start het beleid kritisch opvolgen, monitoren: wat zijn de gevolgen van het gevoerde beleid op de gezondheid, het wonen, het werken, ... voor mensen die leven in armoede of op de grens van armoede? De Armoedebarmeter is dus meer dan een knipperlicht. We

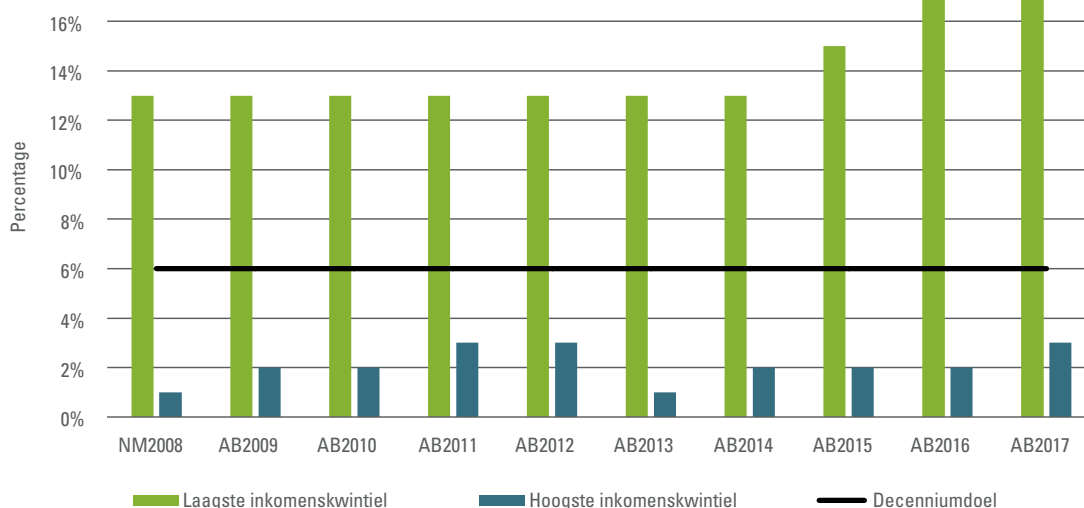
meten ook de temperatuur, met name het gevoerde beleid, van 'de staat van armoede'.

Sinds 2006 heeft Decenniumdoelen2017 9 Armoedebarmeters gepubliceerd. De 10e Armoedebarmeter van 2017 kijkt niet enkel naar het voorbije jaar, deze kijkt naar de voorbije tien jaar en maakt een evaluatie van 10 jaar armoedebestrijdingsbeleid.

2. 10 jaar armoedebeleid onder de loep

Decenniumdoelen2017 volgt de 6 domeinen (inkomen, werk, gezondheid, wonen, onderwijs, samenleven) op de voet. We maken gebruik van de cijfers die de overheden en hun agentschappen ons verschaffen. Zij baseren zich op de cijfers van hun agentschappen, bv VDAB, Kind en Gezin, of administraties (Onderwijs), wetenschappelijke steunpunten (rond onderwijs en wonen) en Europese cijfers (EU-Silc of de Europese Enquête naar de inkomenslevensomstandigheden). Het zijn hun cijfers die jaarlijks gepubliceerd worden die we hen voor de voeten gooien. De basisenquête van ons onderzoek is de EU-Silc. Belangrijk om weten is dat deze enquête steeds twee jaar teruggaat. Dit wil zeggen, de Armoedebarmeter van 2017 gaat over het jaar 2015, enzovoort. De EU-Silc is representatief voor Vlaanderen. De Armoedebarmeter kijkt enkel naar Vlaanderen, Brussel niet inbegrepen. De conclusies gelden echter ook voor de andere regio's.

Grafiek 1: Evolutie van het subjectief ongezondheidsgevoel in Vlaanderen

2.1. Gezondheid en armoede

Het Decenniumdoel, de halvering van de gezondheidsongelijkheid tussen rijk en arm, vertalen we als het dalen van het subjectief ongezondheidsgevoel van het laagste inkomenskwintiel tot 6%. Deze 6% is het resultaat van de halvering van het verschil tussen het subjectief ongezondheidsgevoel van mensen uit het laagste en het hoogste inkomenskwintiel gemeten tijdens de nulmeting (NM in de grafieken). De gezondheidskloof bekijkt de evolutie van de afstand tussen het doel (met name 6%) en het gemeten subjectief ongezondheidsgevoel bij het laagste inkomenskwintiel. Grafiek 1 toont de evolutie van het subjectief ongezondheidsgevoel van personen uit het laagste en het hoogste inkomenskwintiel, telkens in confrontatie met het doel. De 10 Armoedebaremeters (AB20xx in de grafieken) tonen de toename van de gezondheidskloof.

Tot 2012 (AB2014) meldt 13% van de mensen uit het laagste inkomenskwintiel zich ongezond. Vanaf 2013 (AB2015) stijgt het subjectief ongezondheidsgevoel fors tot 17% in 2015 (AB2017). Hierdoor wordt de afstand met het beoogde doel groter: tijdens de nulmeting 7 procentpunt, in 2015 11 procentpunt.

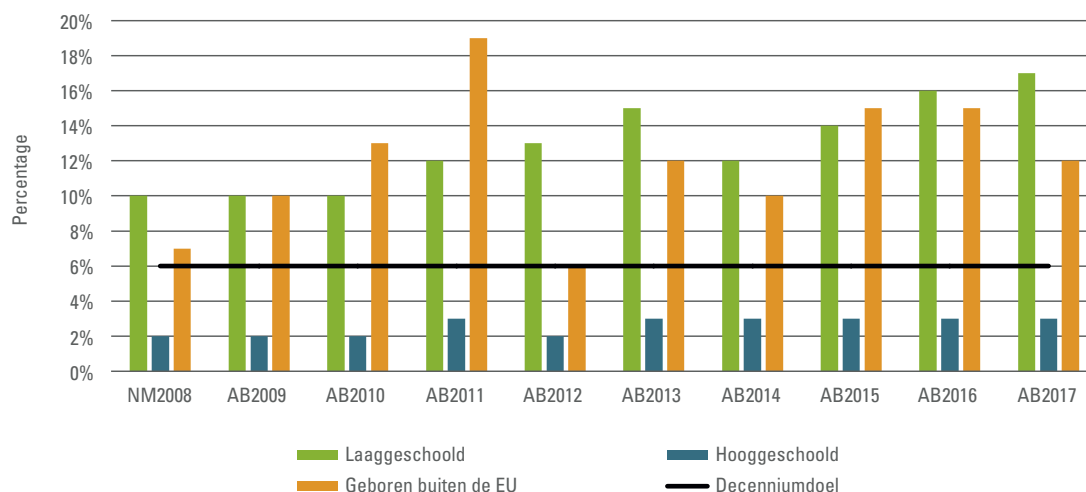
Grafiek 2 toont het subjectief ongezondheidsgevoel bij laaggeschoolden, hooggeschoolden en mensen geboren buiten de Europese Unie (EU).

Hooggeschoolden worden hier opgenomen als vergelijkingsbasis. De evolutie van het ongezondheidsgevoel bij laaggeschoolden volgt een stijgende lijn: in 2006 (NM2008) voelde 10% zich subjectief ongezond, vanaf 2009 (AB2011) voelen meer laaggeschoolden zich ongezond. In 2015 (AB2017) is dit 17%.

Het subjectief ongezondheidsgevoel van mensen geboren buiten de EU vertoont een sterk schommelende lijn: 7% in 2006 (NM2008) en dan sterk stijgend tot 19% in AB2011, om dan terug sterk te dalen tot 6% en vervolgens opnieuw te stijgen tot 12% in 2015 (AB2017). Deze grote schommelingen zijn een gevolg van de methodiek van EU-Silc, waarbij er roterende panels gebruikt worden. Om de zoveel jaar is er een gewijzigde samenstelling die soms een effect kan hebben op de resultaten. Daarom wordt hier vooral gekeken naar de lange termijntrend.

Het Decenniumdoel, de halvering van de gezondheidsongelijkheid tussen rijk en arm, is dus verder weg dan ooit. Laaggeschoolden, mensen met een migratieachtergrond en mensen uit het laagste inkomenskwintiel voelen zich veel meer ongezond dan hooggeschoolden en mensen uit het hoogste inkomenskwintiel. Bovendien vergroot de afstand tussen het doel (6%) en het gemeten subjectief ongezondheidsgevoel.

Grafiek 2: Evolutie van het subjectief ongezondheidsgevoel bij diverse kansengroepen in Vlaanderen

Wie arm is, voelt zich ziek. De volgende grafieken plaatsen de betaalbaarheid van de gezondheidszorg centraal. Er zijn al verschillende maatregelen in het leven geroepen om de toegankelijkheid van de gezondheidszorg te verzekeren. Grafiek 3 maakt duidelijk dat er toch nog heel wat werk aan de winkel is.

De lijn in de grafiek toont de evolutie van de betaalbaarheidsproblemen van alle Vlamingen. Dit wordt gebruikt als contrast met de evolutie van de betaalbaarheidsproblemen van sommige groepen. De grafiek toont duidelijk dat steeds meer mensen gezondheidszorg moeten uitstellen: in 2006 (NM2008) amper 1,3% van de Vlamingen, in 2015 (AB2017) al 4,1%. Bekijken we deze grafiek nader, dan komen dezelfde groepen terug die zich subjectief ongezond voelen: laaggeschoolden, geboren buiten de EU en uit het laagste inkomenskwintiel stellen hun gezondheidszorg vaker uit om financiële redenen. In 2006 (NM2008) stelde 5% van personen uit het laagste inkomenskwintiel zorg uit, in 2015 (AB2017) is dit al 12%: een stijging met 7 procentpunt. In 2006 (NM2008) stelde 4% van de mensen geboren buiten de EU zorg uit, in 2015 (AB2017) is dit 12%: een stijging met 8 procentpunt. Voor de laaggeschoolden stellen we eenzelfde evolutie vast: van 2% naar 7%, een stijging van 5 procentpunt.

Meer mensen voelen zich ongezond, steeds meer mensen stellen gezondheidszorg uit, waardoor meer mensen zich ongezond voelen. Een helse cirkel van zich ziek voelen, ziek worden, zorg uitstellen, ... begint.

10 jaar gezondheidsbeleid levert dus niet het gewenste resultaat op.

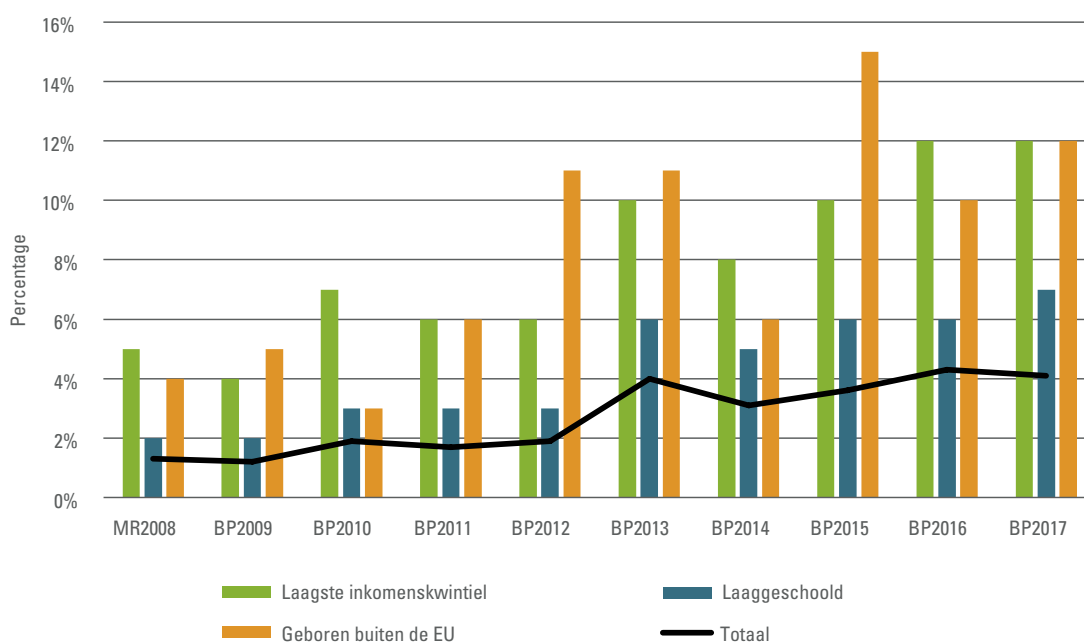
2.2. Maar hoe arm zijn mensen?

Grafiek 4 toont de evolutie van het subjectief gevoel van armoede. In tegenstelling tot alle andere grafieken die gebaseerd zijn op het huishoudinkomen van het jaar voorafgaand aan de survey, toont deze grafiek hoe de situatie was van het gezin op het moment van de afname van de survey, met name medio 2015. 2015 is ook het jaar waar de regeringen grote besparingen hebben aangekondigd en uitgevoerd.

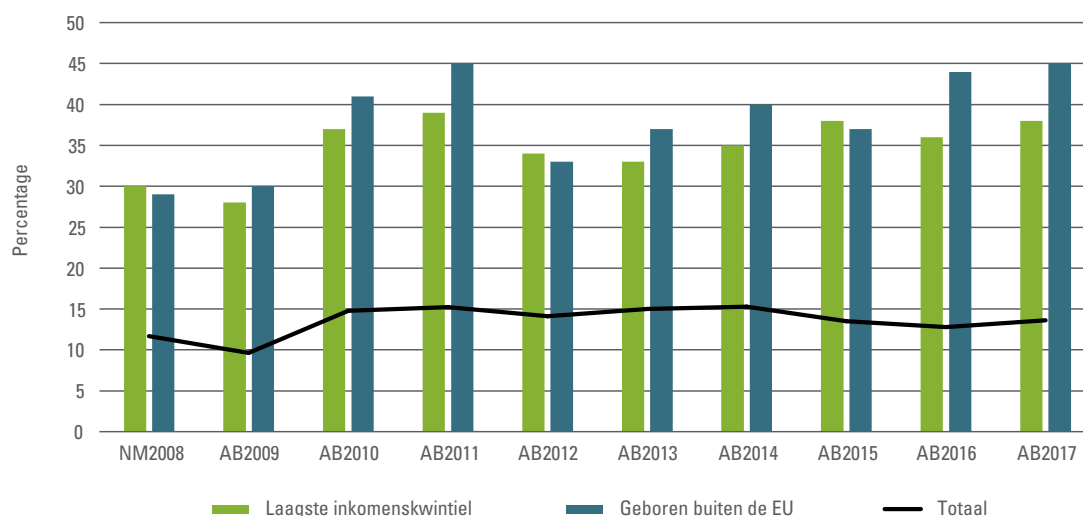
In 2006 (NM2008) voelde 11,7% van de inwoners in Vlaanderen zich arm en dit stijgt in de jaren 2009 en 2010 (AB2011 en AB2012, d.i., in de jaren van de economische crisis) tot ongeveer 15,3% in 2012 om dan terug te dalen tot 13,6% in 2015. Sinds de nulmeting betekent dit een stijging van 2 procentpunt. Kijken we doorheen de schommelingen dan ligt het gevoel van armoede merkkelijk hoger dan in de beginjaren van de meting.

Dezelfde kansengroepen worden opnieuw getroffen. De subjectieve armoede is bij deze groepen sinds de economische crisis van 2008 terug aan het stijgen en nu veel hoger dan in 2006 of bijna even hoog als in 2009. Bijna 1 op 2 mensen geboren buiten de EU voelt zich arm, wat ook het geval is voor meer dan 35% van de mensen uit het laagste inkomenskwintiel.

Grafiek 3: Evolutie van het percentage van personen uit diverse kansengroepen dat gezondheidszorg moeten uitstellen om financiële redenen

Grafiek 4: Evolutie van de subjectieve armoede, globaal en voor twee kansengroepen in Vlaanderen

Sinds de nulmeting is dit een stijging van respectievelijk meer dan 15 procentpunt en 7 procentpunt. Sinds 2006 (NM2008) is de situatie voor deze kansengroepen er echt op achteruit gegaan. Wie een vergelijking maakt met de vorige grafiek over de betaalbaarheidskloof (grafiek 3), kan enkel vaststellen dat groepen die hun gezondheidszorg om financiële redenen uitstellen, de groepen zijn die zich arm voelen.

Deze forse achteruitgang kan onder meer te maken hebben met de lasten die gezinnen dragen sinds 2015. De besparingen die vanaf september 2015 in voege getreden zijn, treffen deze gezinnen zwaar. Decenniumdoelen2017 berekent sinds 2015 de gevolgen van deze besparingen voor verschillende types van gezinnen¹. Enkel die gezinnen waar minstens een gezinslid voltijds werkt, blijven gespaard van de besparingsgevolgen. De gevolgen van de maatregelen op federaal en Vlaams niveau zijn negatief voor gezinnen die leven met een uitkering, pensioen of voor halftijds werkenden zoals eenoudergezinnen. De hogere energiefactuur, de indexsprongen, de hogere kosten voor kinderopvang en zorg, ... wegen zwaar door op het huishouden. In 2016 en 2017 houden gezinnen maandelijks gemiddeld 50 euro minder over.

Het subjectief armoedegevoel is niet enkel gebaseerd op wat er gebeurt aan besparingen, maar tevens op wat mensen al dan niet kunnen uitgeven. Grafiek 5 toont het percentage personen dat zich geen onverwachte grote aankoop van meer dan 1.000

euro kan veroorloven doorheen de tijd (data beschikbaar vanaf 2006 (NM2008)), alsook het percentage personen dat langer dan 2 jaar arm is (data beschikbaar vanaf 2007 (AB2009)).

in 2006 (NM2008) kon 11,8% van de Vlaamse bevolking zich geen onverwachte grote aankoop veroorloven. Dit aandeel steeg gestaag tot 16,5% in 2015 (AB2017). Wie zich geen onverwachte grote aankoop kan veroorloven, hoeft niet per definitie arm te zijn. Dit type gezin leeft echter wel steeds rond de armoedegrens en er hoeft dan niet veel te gebeuren om in de armoede te tuimelen. De gevolgen van de besparingen zijn voor deze gezinnen, die op de grens van armoede leven, dan ook uitermate ernstig: besparingen duwen ze immers nog meer richting armoederisicogrens.

Langdurige armoede betekent zich zowel in het huidige als in de voorbije twee jaar onder de Europese armoederisicodrempel bevinden. In 2007 (AB2009) was 5% van de bevolking langdurig arm, in 2015 (AB2017) was dit 6,4%.

Wie arm is, kan in onze welvaartstaat een beroep doen op de sociale zekerheid of de bijstand. Cruciaal om weten is hoe ver de sociale minima verwijderd (in positieve of negatieve zin) zijn van de Europese armoedegrens. Armoede is groter als de minima ver verwijderd zijn van deze grens. De resultaten van deze oefening worden visueel weergegeven in grafiek 6. De Europese armoedegrens ligt op 100%.

¹ Het persdossier m.b.t. de gevolgen van de besparingen: <http://www.decenniumdoelen.be/dcd/pers/>

Geen enkele uitkering bereikt de Europese armoedegrens, zo blijkt meteen uit grafiek 6. Ondanks enkele lichte verbeteringen doorheen de 10 Armoedebaremeters voornamelijk m.b.t. het leefloon en de InkomensGarantie voor Ouderen (IGO), blijven uitkeringen voor werkloosheid en pensioen nagenoeg even ver van de armoedegrens verwijderd. Het leefloon bijvoorbeeld ligt 20 procentpunt onder de Europese armoedegrens. Worden koppels met 2 kinderen genomen, dan ligt het leefloon ongeveer 30 procentpunt onder de armoedegrens.

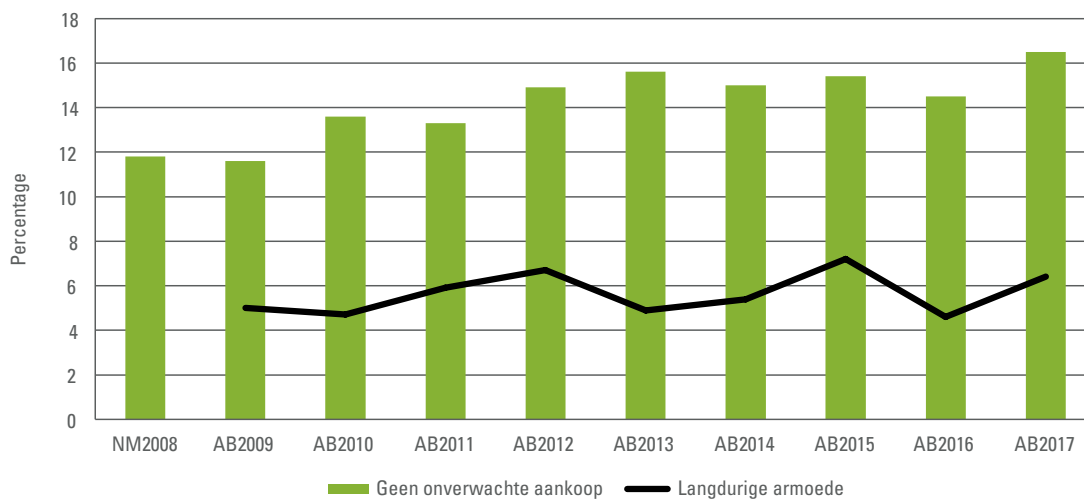
De grafiek toont de beperkte schommelingen: sinds 2006 zijn de minima nagenoeg constant gebleven, en dit ondanks alle

beloften. De federale belofte om de minima op te tillen tot de armoederisicogrens is sinds de laatste beleidsbrief² ook verlaten. De Vlaamse ambitie uit het pact 2020 dat iedereen een inkomen heeft dat de Europese armoederisicodrempel bereikt, wordt zo onhaalbaar.

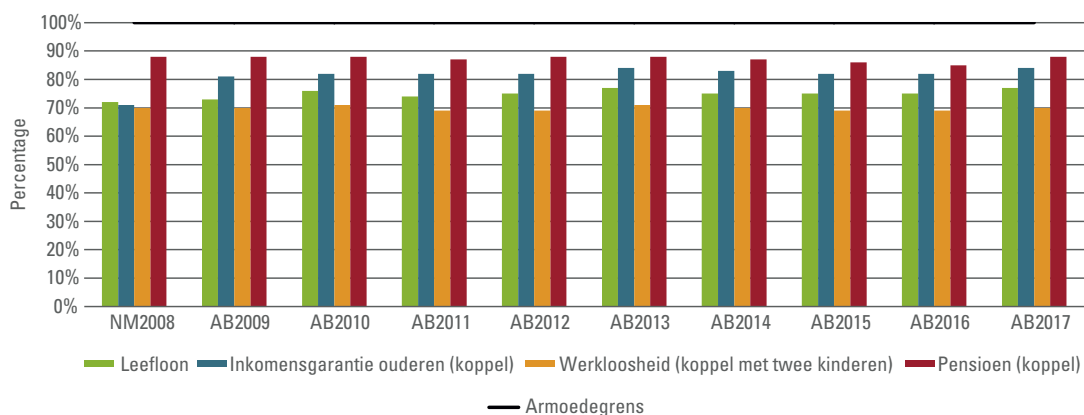
Het Decenniumdoel, voor elk gezin minstens een inkomen dat de Europese armoederisicodrempel bereikt, wordt ook na 10 jaar armoedebestrijdingsbeleid niet gehaald.

Wie de verschillende bovenstaande grafieken na elkaar leest, moet concluderen dat 10 jaar armoedebestrijding gezinnen

Grafiek 5: Evolutie van de diepte van armoede, percentage dat geen onverwachte aankoop kan veroorloven en percentage dat langer dan 2 jaar arm is

Grafiek 6: Positionering van de sociale minima België tot de armoedegrens

2 De beleidsbrief van mevrouw Demir Zuhail, staatssecretaris voor armoedebestrijding, april 2017, <http://www.dekamer.be/FLWB/PDF/54/0020/54K0020069.pdf>.

niet uit de armoede helpt, maar ze in de armoede houdt. Geen enkele indicator toont een positieve evolutie. In het beste geval is er een stabilisering van de situatie. Maar wie dieper graaft (en dit hoeft niet eens zo diep te zijn), ziet een groeiende verarming van verschillende bevolkingsgroepen.

2.3. Als er geen werk is ...

De huidige en vorige regeringen zetten in op jobs als hét antwoord op armoede. In de beleidsbrief van de huidige staatssecretaris voor armoedebestrijding vormt “meer mensen aan het werk” bovendien ook een voorwaarde voor hogere sociale minima³. Meer mensen aan het werk is het streefdoel.

Uit de berekeningen van Decenniumdoelen2017 blijkt dat de huidige regeringen met “de wortel en stok methode” werk aantrekkelijk willen maken. Wie werkt wint, wie niet werkt verliest. Uit de berekeningen van de Decenniumdoelen2017, blijkt dat wie noodgedwongen halftijds werkt of halftijds werk vindt, verliest. Werk is dus niet steeds het antwoord op armoede.

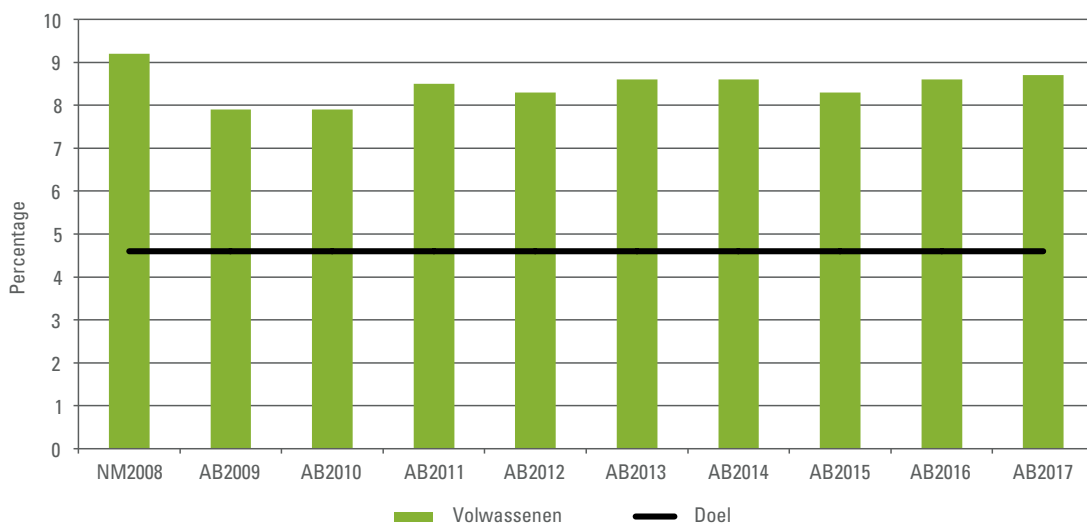
a) werk-arme gezinnen

Het aantal werkenden dat leeft onder de armoedegrens in Vlaanderen schommelt rond de 3,5%. Dit cijfer is de voorbije 10 jaar amper veranderd. 3,5% lijkt weinig, maar in absolute getallen gaat dit over 90.000 personen. Werk is dus niet altijd het antwoord om uit armoede te raken.

Grafiek 7 toont de evolutie van het procentueel aantal gezinnen zonder inkomen uit betaald werk. Dit zijn werk-arme gezinnen. In 2006 had 9,2% van de gezinnen geen inkomen uit betaald werk, in 2015 is dit gedaald tot 8,7%. Sinds de nulmeting blijft dit aantal schommelen boven de 8%.

Het Decenniumdoel, een halvering van het aantal gezinnen waar niemand werkt, ligt op 4,6%. Het doel is nog steeds 4 procentpuntverweg. Met andere woorden, het Decenniumdoel ligt nog steeds ongeveer even veraf als bij het begin van de metingen.

Grafiek 7: Evolutie van het procentueel aandeel aantal gezinnen in Vlaanderen zonder inkomen uit betaald werk

3 “Meer mensen aan het werk betekent onder andere op lange termijn betaalbare pensioenen maar ook – wat zeer belangrijk is in het kader van armoedebestrijding – sociale minima die niet significant onder de armoederisicogrens liggen. Substantieel hogere uitkeringen worden immers makkelijker realiseerbaar als er minder mensen nood hebben aan een uitkering en mensen sneller weer doorstromen naar werk.” Pag 11 van de beleidsbrief van mevrouw Demir Zuhail, zie voetnoot hiervoor.

b) Hoeveel mensen hebben geen werk?

Wat de werkloosheidscijfers betreft, springen 3 groepen in het oog: laaggeschoolden, jongeren en mensen met een migratieachtergrond (grafiek 8).

Het totaal aantal werklozen is vrij laag en blijft schommelen rond 5%. Een blik op verschillende doelgroepen, geeft een ander beeld. Jongeren hebben het moeilijk op de arbeidsmarkt. In 2006 (NM2008) was 12,5% van de jongeren werkloos. Dit aantal daalde tot de economische crisis, om dan opnieuw fors te stijgen tot boven de 16% en in 2015 (AB2017) te eindigen op 15,2%. Een stijging van 2,7 procentpunt t.o.v. de nulmeting.

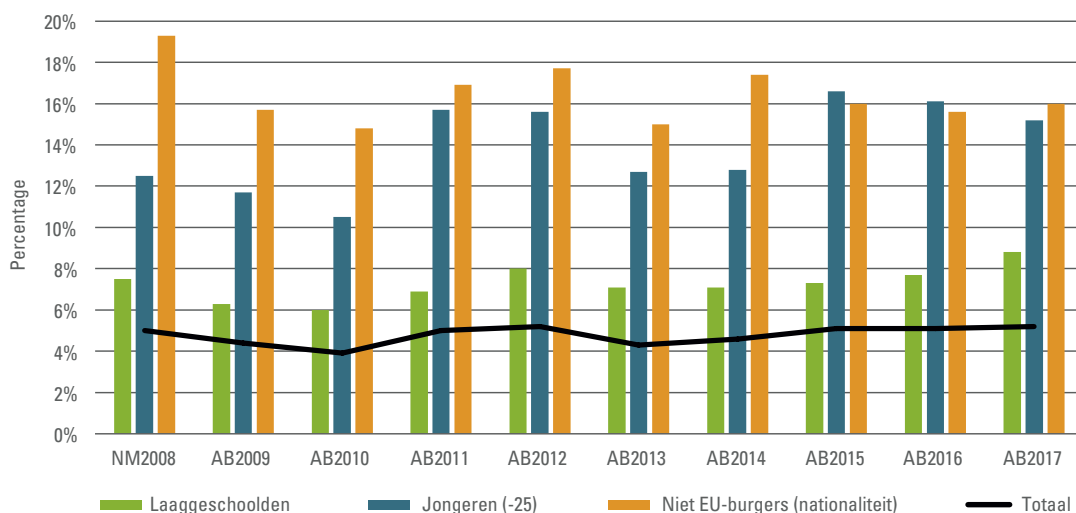
Het aantal laaggeschoolde werklozen steeg van 7,5% in 2006 tot 8,8% in 2015. Een stijging van 1,3 procentpunt. Het aantal

niet-EU-burger werklozen daalde weliswaar van 19,3% in 2006 tot 16% in 2015, maar blijft bijzonder hoog in vergelijking met de andere groepen.

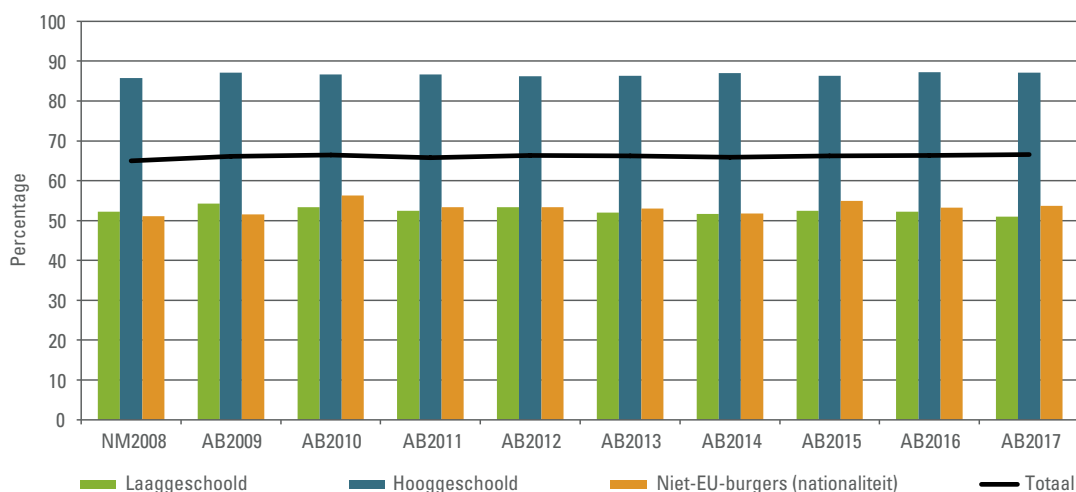
Bovenstaande grafieken kunnen we op elkaar leggen: de werkzaamheidsgraad van de bevolking duidt de kloof tussen hooggeschoolden en alle anderen duidelijk.

De werkzaamheidsgraad van de Vlaamse bevolking tussen de 20 en 64 jaar schommelt sinds 2006 (NM2008) tussen de 65% en 67%. Grafiek 9 maakt de kloof tussen verschillende groepen zichtbaar. Hooggeschoolden hebben een werkzaamheidsgraad van meer dan 85%. In schril contrast met deze hoge cijfers staan de werkzaamheidsgraden van laaggeschoolden en niet-EU-burgers, die net boven de 50% liggen en gedurende deze 10 jaar van monitoring schommelen rond amper 50%.

Grafiek 8: Evolutie van de werkloosheidsgraad bij kansengroepen in Vlaanderen

Grafiek 9: Evolutie werkzaamheidsgraden bij verschillende kansengroepen in Vlaanderen

2.4. Onderwijsongelijkheid

De dalende werkzaamheidsgraad bij laaggeschoolden keert ook terug in andere metingen. Zo publiceert de Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding (VDAB) jaarlijks een schoolverlatersrapport. Het aantal schoolverlaters dat na een jaar nog werk zoekt schommelt rond 12% (11,7% in 2012 en in 2015 (AB2017), met tussenin een lichte stijging en daling). Bekijken we leerlingen die het Buitengewoon Secundair Onderwijs (BUSO) verlaten, dan is een toenemend aandeel van deze leerlingen na een jaar nog op zoek naar werk: 31,2% in 2012 en 41,5% in 2015 (AB2017).

De sociale economie probeert bij te dragen tot een hogere werkzaamheidsgraad door mensen met een grote afstand tot de arbeidsmarkt (ouderen, jongeren, mensen met een migratiegeschiedenis, gehandicapten, laaggeschoolden en vrouwen) met gepaste ondersteuning aan de slag te helpen. Die bijdrage is echter bescheiden. Amper een 26.000 personen in Vlaanderen worden via de sociale economie aan de slag geholpen. Bovendien werd er geen groeipad uitgetekend voor deze sector. Hierdoor blijft het aantal plaatsen binnen de sociale economie ongeveer stabiel tot licht dalend. Tabel 1 geeft de meest recente cijfers weer.

Jobs vormen het antwoord van deze en vorige regeringen op armoede. Dit antwoord vertaalt zich in "wortel en stok"-methodes. Werkloosheidsuitkeringen zijn ver verwijderd van de armoedegrens. De voorwaarden om een werkloosheidsvergoeding te verkrijgen zijn bovendien sterk verstrengd. Het Decenniumdoel, de halvering van het aantal gezinnen waar niemand werkt, wordt niet gehaald. Laaggeschoolden en mensen met een migratieachtergrond blijven ver achter op de andere groepen. De kloof tussen hen en de anderen wordt steeds groter. Er wordt geïnvesteerd in een werkbonus voor zij die voltijds werken, maar niet in de sociale economie die nochtans laaggeschoolden, mensen met een migratieachtergrond en andere groepen aan de slag helpt.

Decenniumdoelen2017 heeft steeds extra aandacht besteed aan het onderwijs. De school is immers sinds WO II de plek waar jongeren de mogelijkheid krijgen om mee te zijn. Het Decenniumdoel hiervoor is dan ook een daling tot 3% van de laaggeletterdheid en laaggecijferdheid bij jongeren, in alle onderwijsvormen en voor alle jongerengroepen. In grafiek 10 wordt dit doel met de horizontale lijn geduid.

Grafiek 10 resumeert de resultaten van de (PISA) onderzoeken (Programme for International Student Assessment) sinds 2006 voor Vlaanderen. Om de 3 jaar worden in verschillende Europese en niet-Europese landen testen van 15-jarigen afgenomen. Ze geven een momentopname omtrent de laaggeletterd- en laaggecijferdheid per land en regio, en maken een evaluatie mogelijk omtrent de genomen onderwijsmaatregelen.

De evolutie van de laaggeletterdheid en laaggecijferdheid is niet rooskleurig: voor beiden is er een duidelijke toename waar te nemen tussen 2006 (NM2008) en 2015 (AB2017). Het percentage van 15-jarigen met laaggeletterdheid in Vlaanderen steeg met bijna 3 procentpunt tot 17% in 2015. De laaggecijferdheid is met net geen 5 procentpunt gestegen tot 16,8% in 2015. De laaggeletterdheid daalde in de tweede meting naar 13,4% (min 0,7 procentpunt), om vanaf de derde meting terug te stijgen naar 17%. Een forse achteruitgang van bijna 3 procentpunt.

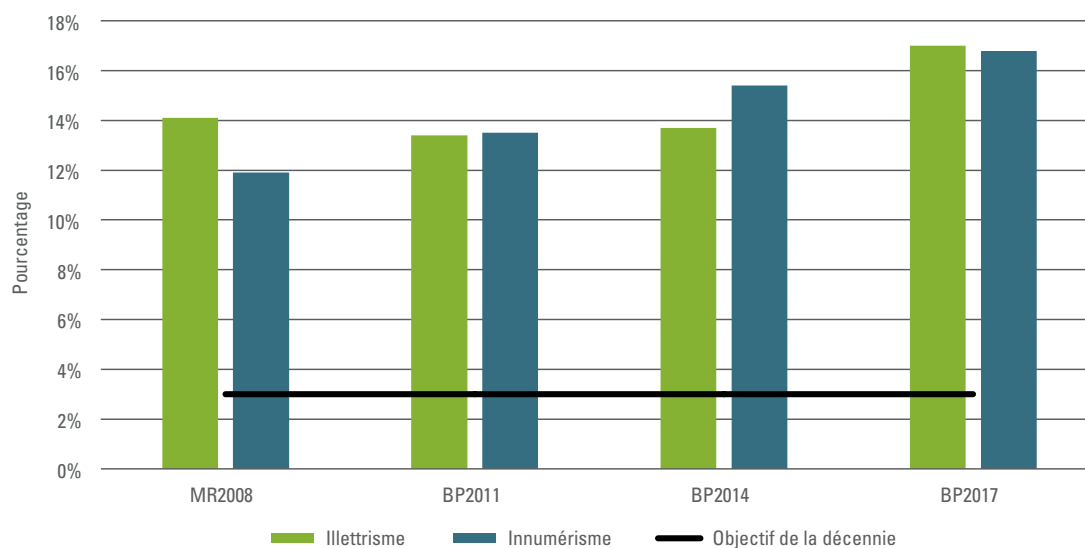
Deze negatieve evolutie was reeds merkbaar bij de laaggecijferdheid: sinds de nulmeting in 2008 stijgt de laaggecijferdheid onrustwekkend: van 11,9% naar 16,8%, een achteruitgang van bijna 5 procentpunt.

In de vorige Armoedebaremeters (de andere vind je op www.decenniumdoelen.be) bleek al duidelijk dat het hebben van

Tabel 1: Evolutie en bereik van de programma's in de sociale economie

TYPE SOCIALE ECONOMIE	31/12/2014	31/12/2015	VERSCHIL TUSSEN 2014 en 2015
Sociale werkplaatsen	4.730	4.450	-280
Beschutte werkplaatsen	16.881	16.994	+113
Invoegbedrijven	545	227	-318
Lokale diensteneconomie	2.067	1.985	-82
Arbeidszorg	2.313	2.678	365
Totaal	26.536	26.334	-202

Grafiek 10: Evolutie laaggeletterdheid en laaggecijferdheid in Vlaanderen

een migratieachtergrond een determinerende rol speelt wat betreft schoolse achterstand in Vlaanderen. Meer zelfs, we stelden vast dat de nieuwe, eerste generatiejongeren het bijzonder moeilijk hebben op school. De laatste PISA-meting legt opnieuw diezelfde afstand tussen jongeren bloot.

Het PISA-rapport concludeert: *“In 2006 presteerden de autochtone Vlaamse leerlingen gemiddeld 90 punten hoger voor wetenschappelijke geletterdheid dan de leerlingen met een buitenlandse herkomst. Dit verschil verminderde naar 82 punten in 2015, maar nog steeds is het verschil tussen beide groepen heel groot en in het voordeel van de autochtone leerlingen. Opvallend is wel dat, net zoals beschouwd overheen de OESO⁴-landen, de tendens in de Vlaamse kloof volledig veroorzaakt wordt door de verschillen in de gemiddelde prestatie van de autochtone groep. Deze leerlingen presteren in 2015 respectievelijk 7 (OESO) en 10 (Vlaanderen) punten lager dan in 2006 terwijl de prestaties van de groep leerlingen met een buitenlandse herkomst veel minder schommelen.”* Conclusie: de jongeren met een migratieachtergrond blijven onderaan schommelen en gaan er niet op vooruit.

De laatste PISA-meting zorgde voor heel wat discussies. Ouders met een migratieachtergrond werden verantwoordelijk gesteld voor de minder goede resultaten van hun kinderen. Vele onderzoekers wezen daarentegen op de structurele achterstelling van jongeren met een migratieachtergrond.

Orhan Agirdag, socioloog van de KULeuven, is terecht heel scherp: *“Wanneer we alle schuld eenzijdig bij de ouders leggen, vergeten we dat ons onderwijsbeleid ook een verantwoordelijkheid draagt. Of is het de schuld van de moeders dat er na vijftien jaar politiek gekibbel geen echte onderwijshervormingen zijn verwezenlijkt? Is het de schuld van de ouders dat de meest onervaren leraren terechtkomen in de meest gesegregeerde scholen, en dit veel meer dan in andere landen? En wat hebben ‘waarden en normen’ in godsnaam te maken met het watervalstelsel dat verankerd is in ons onderwijssysteem? Nee, deze zijn stuk per stuk verantwoordelijkheden van het beleid. Als het toch allemaal de verantwoordelijkheid van de ouders was, dan hadden we geen onderwijsminister nodig.”*

De zorg die een school heeft voor haar leerlingen is belangrijk. Hoewel grafiek 10 een negatieve evolutie vertoont, zijn er ook enkele meer hoopgevende cijfers. Zo daalt de ongekwalificeerde uitstroom licht. Ook het aantal jongeren met 2 of meer jaar schoolse achterstand blijft (licht) dalen, zowel in het lager als in het secundair onderwijs in Vlaanderen.

Het Decenniumdoel, een daling tot 3% van de laaggeletterdheid en laaggecijferdheid bij jongeren, in alle onderwijsvormen en voor alle jongerengroepen, ligt ver af. Er is zelfs geen daling te bespeuren, enkel een forse toename van de laaggeletterdheid en laaggecijferdheid. In 2006 was de kloof respectievelijk 11 en 7 procentpunt. In 2015 is de kloof

toegenomen tot 14% voor zowel laaggeletterdheid als laaggecijferdheid.

De groeiende kloof tussen laag- en betergeschoolden betekent ook een structurele achterstand later op de arbeidsmarkt en dus ook een armoede die structureel ingebed wordt (en is) in onze samenleving. Onderwijs kan alle jongeren kansen geven, maar hiervoor is een onderwijsbeleid nodig dat iedereen meeneemt.

2.5. Van huren word je ziek

Een woning is voor ieder een eerste zorg. Een goed dak boven het hoofd is steeds een eerste antwoord tegen armoede. Een huis is bijgevolg meer dan essentieel. Het raakt de eerste bekommernissen van al wie kwetsbaar is. Het Decenniumdoel is dan ook helder: minstens 75.000 sociale huurwoningen erbij in 10 jaar.

Wonen is echter een dure aangelegenheid. Er zijn vooreerst de stijgende huurprijzen. Onder de 700 euro vind je vandaag (2017) bijna geen woning meer⁵. De Huurdersbond spreekt van een opvallende huurprijsstijging in de goedkopere segmenten van de private huurmarkt.⁶ Daarnaast zijn er ook de stijgende energielasten⁷. De berekeningen van Decenniumdoelen2017 i.v.m. de besparingen tonen de gevolgen van onder andere de stijgende energieprijzen. Dit alles vertaalt zich in stijgende woonlasten.

De Vlaamse Woonraad stelt het scherp: *“Onderzoek toont aan dat de woonquote⁸ op de private huurmarkt in de periode 2005 - 2013 negatief is geëvolueerd. In 2013 was het aandeel huishoudens met een woonquote boven 40% opgelopen tot 47% van de private huurmarkt. 89% en 40% van de private huurders, respectievelijk uit het eerste en tweede inkomenskintiel, beschikt na betaling van de woonuitgaven niet over een voldoende resterend inkomen om menswaardig te leven. Er wordt gesteld dat een derde van de private huurders na het betalen van de huur in de armoede belandt (dit betreft 160.000 -170.000 gezinnen). Huishoudens in de onderste lagen van de private huurmarkt kampen dan ook doorgaans met een ernstig betaalbaarheidsprobleem, wat hun woonsituatie bijzonder precair maakt.”*

De woonlasten van gezinnen vormen een goede indicator van de diepte van armoede. Uit het onderzoek van het Steunpunt Wonen (<https://steunpuntwonen.be/>) weten we dat er een groot verschil is tussen eigenaars en huurders. Eigenaars hebben amper woonlasten te dragen, zelfs gezinnen met een hypotheek.

Een recente studie van het Steunpunt Wonen geeft aan dat *“het beleid sterker gericht is op subsidiëring van eigenaars dan van huurders. Worden de fiscale en niet-fiscale woonsubsidies samen geteld, dan is het totale subsidiebedrag voor eigenaar-bewoners 4,9 keer groter dan voor huurders. Er zijn in 2013 wel 2,6 meer eigenaars dan huurders in Vlaanderen (volgens het Grote Woononderzoek). Wanneer gecorrigeerd wordt voor deze verhouding, ontvangt een eigenaar in Vlaanderen gemiddeld 88% meer aan woonsubsidies dan een huurder.”*

De woonlasten kunnen lager liggen als je een sociale woning kunt huren. De Vlaamse regering heeft in haar pact 2020 beloofd dat er tegen 2020 53.000 bijkomende sociale woningen zouden komen. Deze belofte is al enkele keren in de tijd verschoven, ditmaal naar 2023. Decenniumdoelen2017 heeft een hoger streefdoel, met name 75.000 bijkomende sociale woningen tegen 2017.

Sinds 2006 (NM2008) zijn er 13.066 sociale huurwoningen bijgekomen. Met de woningen via sociaal verhuurkantoren bijgerekend, komt dit op 21.416 bijkomende woningen (grafiek 11). Dit is nog ver verwijderd van de Vlaamse doelstelling en nog veel verder van het Decenniumdoel. De kloof met het Decenniumdoel wordt wel gestadig kleiner: in 2015 was de kloof met het Decenniumdoel nog 24%. Het aantal woningen stijgt dus, maar tegelijkertijd stijgt de behoefte aan meer sociale woningen. Een eerste indicator hiervoor vinden we in grafiek 12, alwaar het aantal sociale woningen vergeleken wordt met het aantal huishoudens in Vlaanderen.

Zelfs al worden er meer sociale woningen bijgebouwd, de verhouding tot het aantal huishoudens in Vlaanderen blijft nagenoeg hetzelfde: in 2006 waren er 5,42 sociale woningen op 100 huishoudens, in 2015 is dit 5,52.

Dit voortdurend laag aantal sociale woningen vertaalt zich ook in het constant hoog aantal wachtenden op een sociale woning. In 2006 (NM2008) stonden ongeveer 100.000 personen

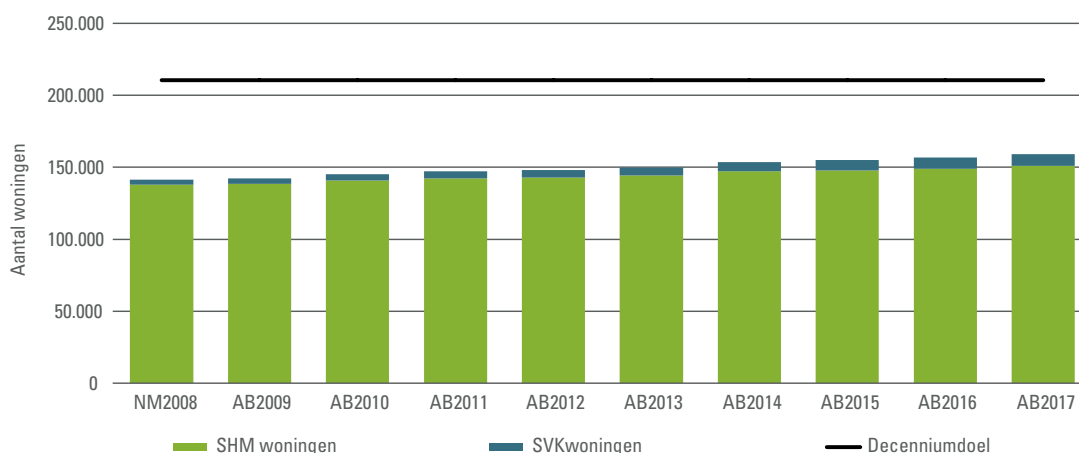
5 Wooncrisis in de onderste lagen van de private huurmarkt. Advies 2017-06 / 27.04.2017 Vlaamse Woonraad. <https://www.wonenvlaanderen.be/sociale-woonactoren/vlaamse-woonraad>

6 <http://huurdersplatform.be/hb/actualiteit-hb/gemiddelde-huurprijzen-volgen-inflatie-maar-opvallende-stijging-in-goedkoper-segment/>

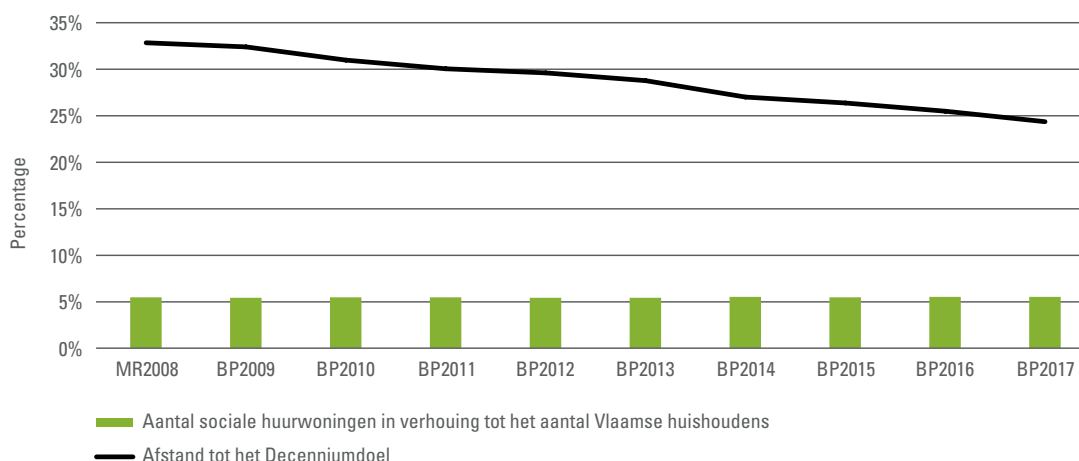
7 Uit hetzelfde advies van de Vlaamse woonraad, pag. 8: “Vrind stelt dat de gewogen gemiddelde elektriciteitsfactuur voor huishoudelijke afnemers in december 2015 29 % hoger ligt dan in december 2014 (onder meer door de BTW verhoging en de verhoogde distributiekost). De VREG heeft becijferd dat een gezin met een verbruik van 3500 kWh in 2016 gemiddeld 285 euro meer betaalt dan het jaar voordien.”

8 De woonquote is het aandeel van het netto huishoudinkomen dat maandelijks wordt uitgegeven aan de huurprijs zonder kosten (voor huurders) of aan de maandelijkse afbetalingen voor hypothecaire leningen (voor eigenaars). Het betreft de maandelijkse naakte woonkosten: de huurprijs zonder verbruikskosten voor huurders en het maandelijks bedrag voor de hypothecaire lening voor eigenaars.

Grafiek 11: Evolutie sociale huurwoningen en Sociale VerhuurKantoor-woningen

Grafiek 12: Evolutie aantal sociale huurwoningen in vergelijking met het Decenniumdoel en in verhouding tot het aantal huishoudens in Vlaanderen

op de wachtlijsten. In 2015 (AB2017) staan reeds 150.000 personen te wachten. Op 10 jaar tijd is de wachtlijst dus met de helft gegroeid.

Hoewel het aantal sociale woningen gestadig aangroeit, zijn we nog ver verwijderd van het Decenniumdoel. Ook het Vlaamse doel is nog ver weg. De nood aan betaalbare en goede huurwoningen wordt echter nog groter: de wachtlijst voor een sociale woning is met de helft gestegen, de huurprijzen in de laagste segmenten van de private huurmarkt blijven stijgen, de woonlasten zijn voor minstens een kwart van de huurders en laagste inkomensgroepen te hoog, ... Deze nood vertaalt zich echter niet in een grotere ondersteuning van de huurder: meer dan 88% van de ondersteuning door de Vlaamse en federale overheid gaat

naar de eigenaar-bewoner. Een groep die de woonlasten amper te zwaar vindt. Een billijke herverdeling is meer dan nodig.

2.6. Samen leven, een uitdaging

Het zesde Decenniumdoel handelt over het samen leven, over hoe mensen in armoede hun netwerken kunnen verbreden. Armoede, discriminatie, segregatie en racisme, ziekte, ... zijn drempels waardoor gezinnen in armoede het moeilijk hebben om deel te nemen aan de samenleving. Het Decenniumdoel gaat over het verbreden van de sociale netwerken van mensen die leven in armoede. Sociale netwerken zijn immers een belangrijke steun voor iedereen die het moeilijk heeft.

De verschillende monitors (Sociaal-Culturele Verschuivingen in Vlaanderen-survey, EU-Silc, Vlaamse migratiemonitor) hebben pas recent het thema samen-leven verder geëxploreerd. Een overzicht van de evolutie van het “verbreden van de netwerken” is daarom moeilijk. Toch doen we dit aan de hand van een enkele grafiek die de problematiek van deelnemen aan de samenleving in een beeld samenvat.

Grafiek 13 bekijkt de evolutie van de vakantieparticipatie. Sinds 2006 is er een stijging van het aandeel personen dat zich geen week vakantie buitenhuis kan veroorloven: van minder dan 15% tot bijna 19%. Sinds 2014 blijft dit cijfer schommelen rond de 18,5%.

Hoewel deelname aan vakantie maar een indirecte indicator is van deelname aan de samenleving, bevestigt deze grafiek de kloof tussen mensen die leven in armoede en anderen. Deze grafiek toont bovendien aan dat deze kloof, net zoals bij

alle andere bovenstaande kloven, ondanks 10 jaar armoedebestrijdingsbeleid niet kleiner wordt. Het zesde decenniumdoel wordt terug niet gehaald.

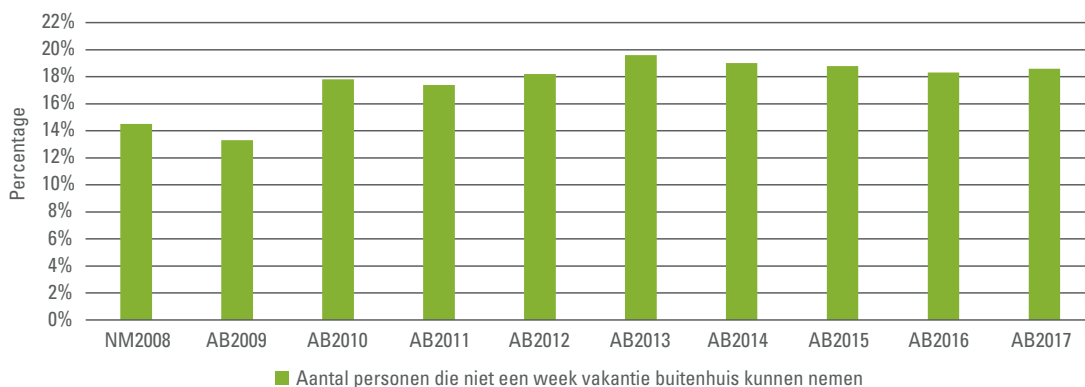
De zes doelen zijn nu overlopen, wat betekent dit nu naar het aantal mensen die leven in armoede in Vlaanderen?

3. Hoeveel armen zijn er?

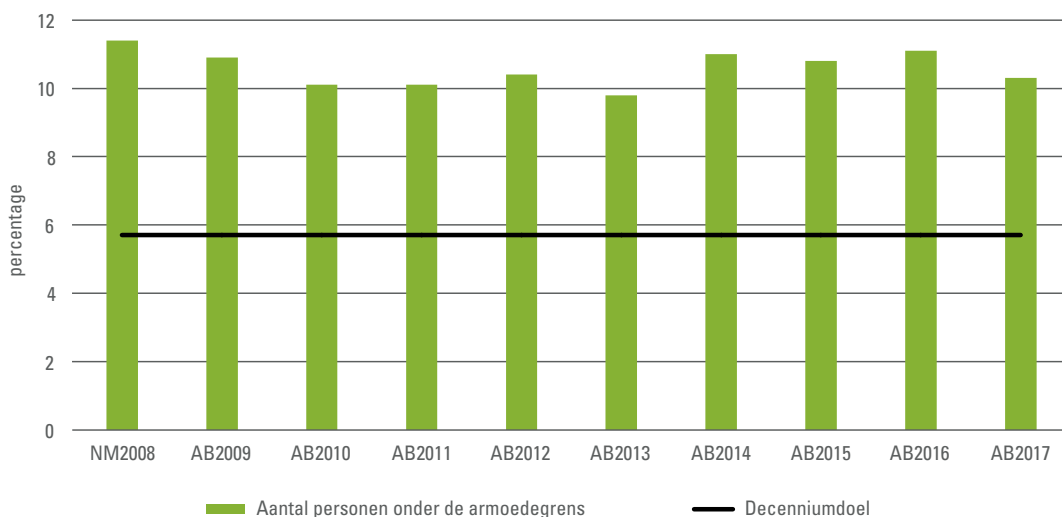
10 jaar armoedebelied heeft weinig opgeleverd. Op enkele doelen gaat men wat vooruit of blijft men op hetzelfde niveau, op andere gaan we achteruit.

Wat betekent 10 jaar armoedig beleid voor mensen die leven in of nabij armoede? Over hoeveel mensen gaat het en zijn het nog dezelfde armen?

Grafiek 13: Evolutie van het procentueel aantal personen die niet een week vakantie buitenhuis kunnen nemen

Grafiek 14: Aantal personen in Vlaanderen onder de armoedegrens in procenten

3.1. Aantal mensen onder armoedegrens

In 2006 leefde 11,4% van de Vlamingen onder de armoedegrens. In 2015 is dit 10,3% geworden. Gedurende de 10 Armoedebarmeters is procentuele aandeel van mensen dat leeft onder de armoedegrens steeds blijven schommelen tussen de 10 en 11%.

De Armoedebarmeter van 2008, onze nulmeting, bepaalde het Decenniumdoel: een halvering van het aantal mensen dat onder de armoedegrens leeft. Dit werd vastgelegd op 5,7%, de horizontale lijn in grafiek 14. Na 10 jaar armoedebeleid is de halvering nog ver weg. Ongeveer nog 5 procentpunt te gaan. Het Decenniumdoel, een halvering van de armoede, wordt niet gehaald.

Percentages zeggen veel, maar tegelijkertijd blijven ze heel abstract. Percentages kunnen ook een realiteit verdoezelen. Omwille van de bevolkingsaan groei is 10% in 2006 niet hetzelfde als 10% in 2015. In grafiek 15 vertalen we deze percentages naar het absoluut aantal personen dat leeft onder de armoedegrens.

In 2006 (NM2008) leefden 693.000 personen onder de armoedegrens. Een halvering betekent 346.500 personen minder. In 2015 (AB2015) leven er echter 663.750 mensen onder de armoedegrens: dit zijn amper 30.000 personen minder. In percentages is de daling groter, meer dan 1 procentpunt. Maar in realiteit betekent dit 1 procentpunt dus amper iets. 10 jaar armoedebestrijdingsbeleid heeft dus een

muis gebaad. Na 10 jaar blijven er ongeveer evenveel mensen leven in armoede.

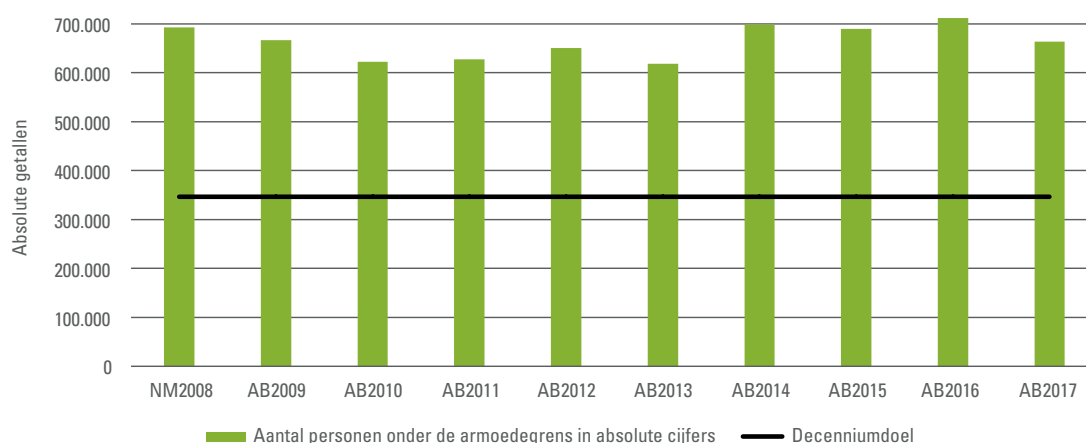
Bovenstaande grafieken zijn gebaseerd op de EU-Silc gegevens. De gegevens worden verkregen op basis van enquêtes bij een 7.000 gezinnen in België. Om de 3 jaar roteert het panel. Hierdoor kunnen lichte schommelingen ontstaan. Vandaar het belang van de foutenmarge. Bovenstaande cijfers werken met een foutenmarge van 2%. Alle schommelingen vallen binnen de foutenmarge. Door het herrekenen naar absolute getallen kunnen we beter aantonen hoe hardnekkig en constant armoede in Vlaanderen (en België) is.

3.2. Meer dan een pijnpunt: kinderarmoede

Kind en Gezin werkt met een andere indicator, kinderarmoede, die de armoede meet bij gezinnen met zeer jonge kinderen. Deze indicator wordt berekend op basis van alle kinderen geboren in het desbetreffende jaar. De indicator vlakt grote schommelingen uit door de vorige jaren mee op te nemen⁹. In tegenstelling tot de vorige cijfers zien we in grafiek 16 een zeer duidelijke negatieve trend. Grafiek 16 toont de evolutie van kinderarmoede ten opzichte van de evolutie van de welvaart in Vlaanderen.

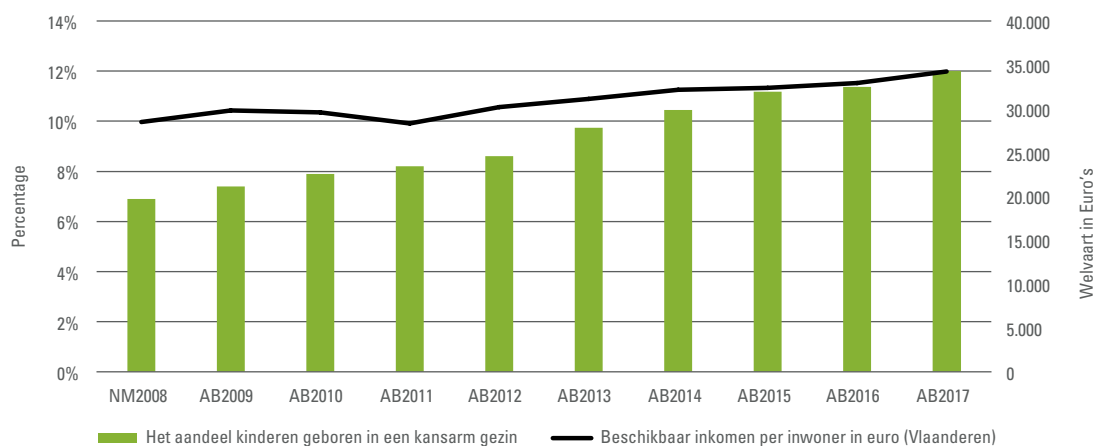
De kinderarmoede stijgt gestadig in Vlaanderen: van 6,9% in 2006 (NM2008) tot 12% in 2015 (AB2015). Cijfers voor 2016 zijn nog slechter: 12,8% van de jonge kinderen wordt geboren in een kansarm gezin. Bijna een verdubbeling! De Vlaamse doelstelling om de kinderarmoede te halveren is m.a.w. onbereikbaar met

Grafiek 15: Aantal personen in Vlaanderen onder de armoedegrens in absolute getallen

⁹ Om de evolutie van kansarmoede bij zeer jonge kinderen op te volgen wordt per jaar de kansarmoede-index voor het Vlaamse Gewest door Kind en Gezin berekend. Deze kansarmoede-index voor jaar X wordt als volgt berekend: het aantal kinderen geboren in jaar X, X-1 en X-2 in een gezin dat leeft in kansarmoede en dat woont in het Vlaamse Gewest op 31 december van het jaar X, gedeeld door het totaal aantal kinderen geboren in die 3 jaar en dat woont in het Vlaamse Gewest op 31 december van het jaar X (in percentage). Daarbij is het nuttig om te weten dat kinderen die niet in Vlaanderen geboren zijn, maar er wel wonen, toch meegeteld worden. De index moet dus begrepen worden als een cijfer over de zeer jonge kinderen die op de laatste dag van het meest recente jaar in Vlaanderen wonen. <http://www.kindengezin.be/cijfers-en-rapporten/cijfers/kansarmoede/#Berekening-kansarmoede-in>

Grafiek 16: Kinderarmoede in % versus welvaart per persoon in euro

hetzelfde beleid. Kinderarmoede halveren vraagt m.a.w. een ander armoedebestrijdingsbeleid.

Sinds 2006 (NM2008) neemt de gemiddelde welvaart gestadig toe: van 28.500 tot 34.200 euro in 2015 (AB2017). Enkel tijdens de economische crisis van 2008 nam de gemiddelde welvaart iets af. Het jaar daarop werd het vorige jaar echter meer dan goedge maakt.

In vergelijking met andere Europese landen en regio's, scoort Vlaanderen sterk op het vlak van welvaart. Enkel Luxemburg, Ierland, Nederland, Oostenrijk, Zweden, Duitsland en Denemarken doen het iets beter. Er is dus voldoende welvaart in Vlaanderen.

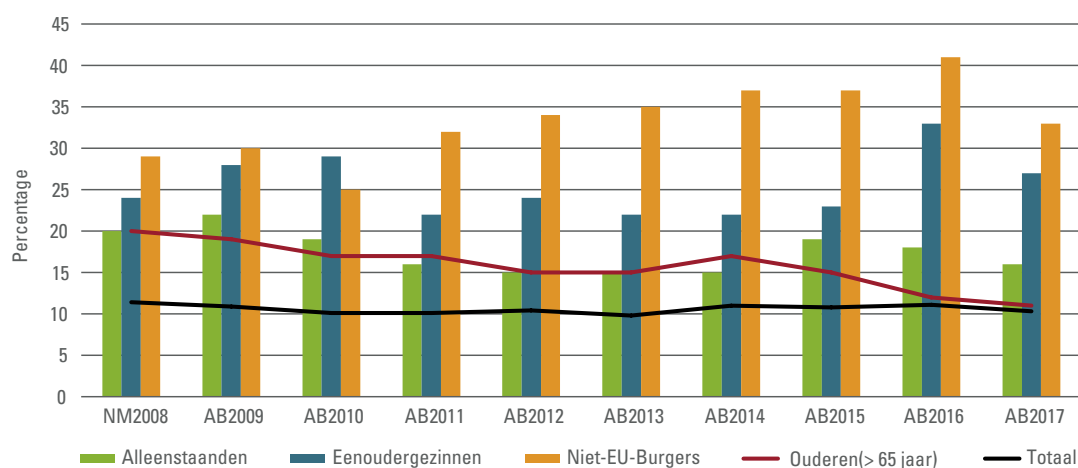
De lijn van de welvaart staat in schril contrast met de lijn van kinderarmoede. Hoe rijker we worden, hoe meer kinderarmoede, zou de vaststelling kunnen zijn. De vraag naar herverdeling wordt hierdoor scherp gesteld.

3.3. De kleuren van armoede

De stijgende kinderarmoede die Kind en Gezin noteert bij de jongste kinderen treft vooral gezinnen waarvan de moeder komt uit een niet-EU-land. Meer dan 57% van de jongste kinderen die leven in een kansarm gezin hebben een migratieachtergrond. Armoede heeft een kleur gekregen. Maar niet enkel een kleur.

Grafiek 17 bekijkt 4 groepen van mensen die meer kans hebben om arm te zijn: ouderen, alleenstaanden, eenoudergezinnen en niet-EU-burgers. De zwarte lijn duidt het algemene armoedecijfer in Vlaanderen. Hierboven zagen we reeds dat dit cijfer steeds schommelt tussen de 10 en 11%.

Grafiek 17: Procentueel aantal personen onder de Armoederisicogrens bij verschillende kansengroepen

Wat betreft het armoederisico bij ouderen, is een dalende trend te zien: in 2006 (NM2008) leefde 20% van de personen ouder dan 65 jaar onder de armoedegrens, in 2015 (AB2017) nog 11%. De stijgende welvaart vanaf de jaren 50 en de aandacht voor armoede onder ouderen levert een duidelijk positief resultaat op. Armoede is dus te bestrijden als je zowel werkt aan de sociale zekerheid (de hoogte van de pensioenen) als aan de arbeidsomstandigheden.

Voor de 3 andere groepen is de evolutie echter helemaal niet zo positief.

- 20% van de alleenstaanden leefde in 2006 (NM2008) onder de armoedegrens, in 2015 (AB2017) was dit nog 16.
- 24% van de eenoudergezinnen leefde in 2006 (NM2008) onder de armoedegrens. Dit stijgt tot 29% in 2008 om dan in 2015 (AB2017) te eindigen op 27%. Sinds de nulmeting van de Armoedebaarometer meten we dus een stijging met 3 procentpunt.
- 29% van de niet-EU-burgers leefde in 2006 (NM2008) onder de armoedegrens. In 2015 (AB2017) was dit cijfer gestegen tot 33% voor niet-EU-burgers. Sinds de nulmeting van de Armoedebaarometer meten we dus een stijging met 4 procentpunt.

Armoede krijgt met andere woorden meerdere kleuren. Sommige groepen gaan vooruit op de armoedeladder, zoals ouderen. Verontrustend is echter dat eenoudergezinnen en gezinnen met een migratieachtergrond er op achteruit gaan. Nochtans blijkt uit de evolutie van andere groepen dat vooruitgang mogelijk is mits o.a. een betere sociale zekerheid en betere arbeidsomstandigheden.

4. Besluit. Tien jaar armoedebestrijdingsbeleid: tien jaar armoedig beleid

10 Armoedebaarometers geven een beeld van de resultaten van 10 jaar armoedebestrijdingsbeleid. 10 jaar lang beloven de verschillende regeringen de armoede te bestrijden, de armoede te halveren, mensen die leven in armoede boven de armoedegrens te tillen, ... Niets daarvan, geen enkele indicator toont fundamenteel een verbetering. Op sommige indicatoren gaan we heel licht vooruit of blijven we hangen, op andere gaan we er echt op achteruit.

10 Armoedebaarometers tonen bijgevolg een beeld van 10 jaar armoedig armenbeleid. 10 Armoedebaarometers maken duidelijk dat een ander beleid nodig is.

De Decenniumdoelen dagen het federale en Vlaamse beleid uit. Het beleid, want armoedebestrijding is geen taak van de staatsecretaris of de minister van armoedebestrijding alleen. Een armoedebestrijdingsbeleid is werk voor alle verantwoordelijken, op alle domeinen en op alle niveaus.

Een armoedebestrijdingsbeleid vraagt daarenboven een paradigmashift: armoede is nu immers de kanariepiet van de samenleving. Blijvende armoede ondanks alle plannen en initiatieven duidt op een structurele fout in onze samenleving. Dit verhelpen noodzaakt een andere kijk waarbij 'zorg voor allen en de samenleving' centraal staat.

Daarom moeten de samenleving en de beleidsverantwoordelijken in het bijzonder de verantwoordelijkheid opnemen om werk te maken van herverdeling, meer gelijkheid, meer zorg en meer aandacht en bekommernis voor iedereen die kwetsbaar is of wordt.

Het boek "10 Armoedebaarometers : een decennium armoedig beleid" kun je verkrijgen tegen 10 euro plus verzendingskosten door een mailtje te sturen naar michel.debruyne@decenniumdoelen.be

